

Sugerowane cytowanie:

Pangsy-Kania, S. (2017). Ropa naftowa jako strategiczny surowiec gospodarki światowej: przyczyny i skutki wahań cen w latach 1970-2017. W: M. Maciejewski, K. Wach (red.), *Handel zagraniczny i biznes międzynarodowy we współczesnej gospodarce*. Kraków: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, s. 439-447.

Ropa naftowa jako strategiczny surowiec gospodarki światowej: przyczyny i skutki wahań cen w latach 1970-2017

Sylwia Pangsy-Kania

Uniwersytet Gdański
Wydział Ekonomiczny, Instytut Handlu Zagranicznego
Zakład Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
e-mail: spk@atopus.pl

Streszczenie:

Ropa naftowa jest specyficznym towarem handlu międzynarodowego. To strategiczny surowiec, którego cena nie jest obojętna właściwie żadnemu krajowi na świecie. Rynek ropy naftowej to rynek globalny, który cechuje się niską elastycznością cenową popytu, co oznacza, że wielkość popytu jest względnie niezależna od jej ceny. Ropa naftowa, która stanowi około 35-40% światowej energii, determinuje rozwój światowej gospodarki. W niniejszym artykule, na podstawie kształtowania się cen ropy naftowej w latach 1970-2017, zidentyfikowane zostały podstawowe przyczyny oraz skutki zmian cen tego strategicznego surowca.

Słowa kluczowe: ropa naftowa; ceny ropy naftowej; bańka spekulacyjna

Klasyfikacja JEL: F44

---

1. WSTĘP

Wzrost cen ropy naftowej zawsze wywołuje niepokój, bo cena tego surowca nie jest obojętna praktycznie żadnemu krajowi na świecie. Konsekwencje drastycznych wzrostów cen ropy naftowej odczuwalne są nie tylko w sferze ekonomicznej i społecznej, ale wywołują także perturbacje polityczne. Rynek ropy naftowej cechuje się niską elastycznością cenową popytu, co oznacza, że wielkość popytu jest względnie niezależna od jej ceny. Jako towar wystandaryzowany ropa charakteryzuje się niską dochodową elastycznością zarówno popytu jak i podaży (Orłowska, 2013, s. 105).

Ropa naftowa, która stanowi około 35-40% światowej energii, determinuje rozwój światowej gospodarki. Wzrost tempa rozwoju gospodarczego powoduje zwiększenie zapotrzebowania na energię, w związku z czym rośnie popyt na ropę naftową, a w konsekwencji rośnie jej cena. Ten wzrost wpływa na poszczególne gospodarki narodowe oraz funkcjonowanie gospodarki światowej. Zmiany cen ropy naftowej są także przedmiotem zainteresowania konsumentów oraz przedsiębiorstw.

Ropa naftowa to jeden z towarów handlu międzynarodowego. Jest to jednak surowiec specyficzny, o kluczowym znaczeniu dla gospodarki światowej, który nieprzypadkowo nazywany jest „czarnym złotem”. Ropa naftowa odgrywa bez wątpienia bardzo ważną rolę w gospodarce światowej i stanowi jej strategiczny surowiec energetyczny.

Celem niniejszego opracowania jest określenie czynników determinujących ceny ropy naftowej oraz wykazanie zależności między sytuacją w gospodarce światowej a cenami ropy naftowej. W pracy zaprezentowane zostały zmiany cen ropy naftowej w latach 1970-2017 oraz przeprowadzona została krótka analiza przyczynowo-skutkowa kształtowania się cen tego strategicznego surowca gospodarki światowej.

2. ROPA NAFTOWA – ISTOTA I ZNACZENIE

Ropa naftowa nazywana jest olejem skalnym, ale też czarnym złotem. Jest to wyczerpywalne paliwo kopalne, które składa się z węglowodorów czyli związków węgla i wodoru, występujących w stanie gazowym, ciekłym i stałym. W skład ropy naftowej wchodzi przede wszystkim węgiel, wodór, siarka, tlen, azot oraz dodatkowo około 50 pierwiastków chemicznych. Ropa naftowa jest surowcem, z którego otrzymuje się nie tylko benzyny, oleje napędowe, paliwa lotnicze, oleje smarowe czy asfalty. Surowiec wykorzystywany jest również do produkcji plastiku. Gęstość ropy naftowej waha się zazwyczaj w przedziale 820-950 kg/m³. Wyróżnia się ropę lekką, której gęstość wynosi poniżej 825 kg/m³, średnią (825-875 kg/m³) i ciężką (ponad 875 kg/m³). Z ekonomicznego punktu widzenia największe znaczenie ma ropa lekka, z której powstają benzyny, olej napędowy i gaz). Właściwości ropy naftowej różnią się w zależności od tego, w którym rejonie świata jest wydobywana. Do najpopularniejszych gatunków ropy należą: Brent, REBCO i WTI (www.weglowodory.pl).

Ropa naftowa Brent czyli średnia ropa słodka pochodzi z pól naftowych, które położone są głównie na Morzu Północnym. REBCO to rosyjska ropa naftowa pochodząca przede wszystkim z zachodniej Syberii i rejonu gór Uralu. Ze względu na ciężar jest to ropa średnia, natomiast z punktu widzenia zawartości siarki należy ona do ropy kwaśnej. Ropa WTI (*West Texas Intermediate lub Texas Light Sweet*) to średnia ropa niskosiarkowa czyli słodka.

Cena ropy naftowej denominowana jest w dolarach amerykańskich i podawana w baryłkach (1 baryłka (bbl) = 159 dm³). Kurs dolara amerykańskiego będzie zatem głównym, ale nie jedynym, czynnikiem kształtującym ceny ropy naftowej. Na poziom cen wpływają czynniki ekonomiczne, ale także pozaekonomiczne, do których zalicza się wydarzenia losowe (np. huragany, awarie tankowców, eksplozje rurociągów) oraz wojny i czynniki polityczne oparte na manipulacji wydobyciem surowca. Problemy związane z niską podażą wracają co kilka lat powodując perturbacje na rynkach zarówno lokalnych, krajowych, kontynentalnych, jak i na rynku globalnym (Moskwa).

Największe złoża ropy naftowej znajdują się w tzw. strategicznej elipsie (por. mapa 1), która rozciąga się od Bliskiego Wschodu poprzez rejon Morza Kaspijskiego aż po północno-zachodnią Syberię i morze Barentsa. W regionie tym znajduje się ok. 70% konwencjonalnych światowych zasobów ropy. Ta strategiczna

elipsa to rejon konfliktów i wojen, które wpływały i wpływają na poziom cen oraz dostępność ropy naftowej, kształtując tym samym sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną wielu krajów świata. Silne uzależnienie odbiorców od dostaw ropy naftowej determinowane jest ograniczoną liczbą producentów/dostawców. Około 45% importu ropy naftowej Unii Europejskiej pochodzi z tego, bardzo niestabilnego politycznie, regionu (Statistical Review of World Energy, www.bp.com).

Rysunek 1. Źłóża ropy naftowej na świecie – strategiczna elipsa

Źródło: www.montagsmahnwache-deutschland.de/strategische-ellipse/, data dostępna 23.06.2017r.

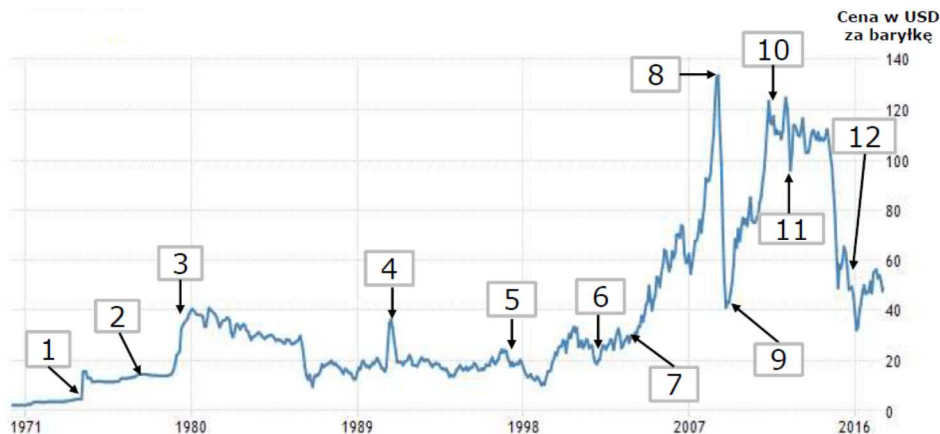
Ropa naftowa jest najważniejszym nośnikiem energii dla gospodarki światowej. Wysoka cena ropy naftowej spowodowała wzrost gospodarczy, ograniczyła produkcję przemysłową oraz wpływa destabilizująco na inne rynki. Ożywienie w gospodarce wiąże się natomiast ze wzrostem popytu na ropę naftową. Nagłe zmiany cen ropy naftowej wpływają na przyspieszenie postępu technologicznego w zakresie energetyki, w tym poszukiwanie alternatywnych źródeł energii. Niemniej jednak rynkowa cena ropy wciąż ma ogromne znaczenie dla dynamiki i kierunków rozwoju gospodarek narodowych oraz gospodarki światowej. Ropa naftowa wciąż stanowi bowiem strategiczny surowiec w światowym bilansie energetycznym.

3. KSZTAŁTOWANIE SIĘ CEN ROPY NAFTOWEJ W LATACH 1970-2017 – PRZYCZYNY I SKUTKI

Na wykresie 1 przedstawione zostały wahania cen ropy naftowej w latach 1970-2017 ze wskazaniem wydarzeń (por. tabela 1), które miały najistotniejszy wpływ na poziom cen tego strategicznego surowca w analizowanym okresie.

Początek lat siedemdziesiątych XX wieku charakteryzował się niskimi cenami ropy naftowej. Cena za 1 baryłkę ropy, oscylująca wokół 3 USD, determinowała rozwój ekonomiczny świata. Sytuacja ta uległa zmianie w październiku 1973 roku (punkt 1 na

wykręsie 1), kiedy to wybuchła wojna izraelsko-arabska. W latach 1973-1974 (pierwszy kryzys naftowy) ceny ropy wzrosły o 400% (z 3 USD/bbl do poziomu 12 USD/bbl).

Rysunek 2. Kształtowanie się cen ropy naftowej w latach 1970-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.tradingeconomics.com, www.energy.gov.

Skutki związane ze spadkiem podaży ropy oraz gwałtownym wzrostem jej cen odczuły przede wszystkim kraje rozwijające się, będące importerami surowca. Ropa naftowa zajmowała w ich potrzebach energetycznych ok. 70%.

Na ustabilizowanie się cen ropy naftowej (punkt 2 na wykresie 1) wpływ miały decyzje OPEC oraz IEA.

OPEC (*Organization of the Petroleum Exporting Countries*) to organizacja, która powstała w 1960 roku i zrzeszająca kraje odpowiadające za 40% światowej produkcji ropy naftowej. Obecnie należą do niej: Arabia Saudyjska, Irak, Iran, Kuwejt, Wenezuela jako kraje założycielskie oraz Algieria, Angola, Ekwador, Gwinea Równikowa, Gabon, Indonezja, Katar, Libia, Nigeria i Zjednoczone Emiraty Arabskie. Celem OPEC jest „koordynacja i ujednoczenie polityki naftowej krajów członkowskich, w celu zapewnienia krajom wydobywającym ropę uczciwych i stabilnych cen jej sprzedaży, krajom-konsumentom efektywnych, ekonomicznych i regularnych dostaw ropy, a firmom naftowym uczciwego zysku z zaangażowanego kapitału.” (www.opec.org).

W listopadzie 1974 roku powstała Międzynarodowa Agencja Energetyczna IEA (*International Energy Agency*), której cel to zapobieganie przerwom w dostawach ropy naftowej oraz badania, rozwój i wprowadzenie na rynek nowych technologii związanych z energetyką – szczególnie technologii związanych z odnawialnymi źródłami energii oraz ze współpracą międzynarodową. IEA stanowi też podstawowe źródło statystyczne jako instytucja stale śledząca aktualną sytuację na międzynarodowych rynkach paliwowych i energetycznych. Obecnie państwami członkowskimi IEA są: Australia, Austria, Belgia, Kanada, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Węgry, Irlandia, Włochy, Japonia, Korea,

Luksemburg, Niderlandy, Nowa Zelandia, Norwegia, Polska, Portugalia, Słowacja, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Turcja, Wielka Brytania, USA (www.iea.org).

Kolejny znaczny wzrost cen ropy naftowej (punkt 3 na wykresie 1) wiązał się z drugim kryzysem naftowym (1979-1980). Przyczyną była rewolucja irańska i wojna irańsko-iracka. Ceny ropy naftowej wzrosły z 12 USD/bbl do 25 USD/bbl.

Skutki obu kryzysów energetycznych odczuły głównie kraje rozwijające się, co w efekcie przyczyniło się do powstania globalnego problemu zadłużeniowego (Szerzej zob.: Pangsy-Kania, 2013, s. 329).

W latach 1980-1990, w odpowiedzi na spadającą produkcją Iranu i Iraku OPEC zwiększył wydobycie ropy, co wpłynęło na spadek jej cen. Ponadto kraje zachodnie uniezależniły się częściowo od dostaw od dostaw z Bliskiego Wschodu poprzez politykę rezerw oraz poszukiwanie i eksploatację nowych złóż ropy naftowej. W 1989 roku miała miejsce katastrofa tankowca Exxon's Valdez, która spowodowała katastrofę ekologiczną oraz wpłynęła nieznacznie na wzrost ceny ropy naftowej. Znaczny wzrost odnotowany został w 1990 roku. Przyczyną była wojna w Zatoce Perskiej (punkt 4 na wykresie 1).

O spadku cen w 1997 roku nie zdecydowały żadne wydarzenia polityczne. Rozpoczął się wówczas kryzys azjatycki (punkt 5 na wykresie 1), który przy utrzymującej się wysokiej podaży ropy spowodował nagły spadek cen. Spadek tempa wzrostu gospodarczego skutkuje zmniejszonym zapotrzebowaniem na ropę naftową. Tania ropa wpłynęła z jednej strony na wzrost popytu na nowe samochody, a z drugiej na niepokój eksporterów ropy i zarządów koncernów naftowych całego świata. Spadek cen na rynku ropy w 1998 roku próbowano tłumaczyć nadmiarem podaży, wysokim poziomem zapasów, ciepłą pogodą i zmniejszeniem popytu na skutek lokalnych problemów gospodarczych. Nie były one jednak znaczące do tego stopnia, aby spowodować tak znaczny spadek cen ropy. Było to kolejne potwierdzenie niedoskonałości światowego rynku oraz ulotności czynników decydujących o jego zachowaniu (www.cire.pl).

W 1999 roku OPEC i IEA doprowadziły do wzrostu cen ropy naftowej na rynkach poprzez ograniczenie wspólnej produkcji. W 2000 roku cena za baryłkę ropy wynosiła 20 USD. Tymczasem w gospodarce światowej nastąpiło spowolnienie wzrostu gospodarczego (recesja).

Ataki terrorystyczne na WTC z 11 września 2001 roku (punkt 6 na wykresie 1) wpłynęły na niestabilną sytuację na rynku ropy i stopniowy wzrost jej cen w wyniku wojny w Afganistanie oraz napiętej sytuacji na linii Irak-reszta świata.

Strajki w Wenezueli w 2002 roku (punkt 7 na wykresie 1), która jest piątym co do wielkości eksporterem ropy, przyczyniły się do wzrostu cen surowca na rynkach międzynarodowych. Inwazja Stanów Zjednoczonych na Irak (19.03.2003), napięta sytuacja na Bliskim Wschodzie i przeciągająca się wojna w Iraku oraz huragan Katrina, który zniszczył większość platform wiertniczych i spowodował drastyczne zmniejszenie podaży ropy naftowej na rynku amerykańskim skutkowały tym, że cena ropy naftowej znalazła się w trendzie rosnącym. Wzrostowi cen sprzyjała informacja EIA o zmniejszeniu zapasów ropy naftowej w USA oraz informacja z Norwegii o wycieku ropy na Morzu Północnym. W 2007 roku cena za baryłkę ropy naftowej

Brent na giełdzie londyńskiej w dostawach terminowych oscylowała wokół 90 USD. Na wzrost cen ropy w 2007 i 2008 roku wpływ miały ponadto ataki na infrastrukturę w Nigerii (eksplozje rurociągów), hossa na rynkach finansowych, zmniejszenie produkcji przez Wenezuelę i Rosję, rosnące potrzeby energetyczne Chin i Indii. Gospodarka światowa nieuchronnie zmierzała do kryzysu finansowego, który rozpoczął się na rynku nieruchomości w USA. W lutym 2007 roku pękła bańka spekulacyjna na amerykańskim rynku nieruchomości. Ważnym czynnikiem, który wpłynął na rekordy cen ropy było zachowanie inwestorów. W efekcie w lipcu 2008 roku baryłka ropy osiągnęła rekordową cenę 147,27 dolarów (punkt 8 na wykresie 1).

Zmniejszenie produkcji przez OPEC spowodowało spadek cen ropy do poziomu 33,94 USD za baryłkę (punkt 9 na wykresie 1). Spadek ten był jednak krótkotrwały. Rekordowy import ropy naftowej przez Chiny oraz rewolucja na Bliskim Wschodzie i Afryce Północnej w latach 2010-2013 roku wpływają na wzrosty ceny ropy (punkt 10 na wykresie 1).

Spadek cen ropy (punkt 11 na wykresie 1) spowodowany dużymi zapasami USA oraz dużą podażą tego surowca wpłynął na sytuację gospodarczą w Rosji. Zaangażowanie się Rosji w konflikt syryjski miało na celu m.in. doprowadzenie do wzrostu cen ropy naftowej.

W latach 2014-2015 sytuacja na rynku ropy kształtowana była także spadek popytu na ropę w USA w wyniku rewolucji łupkowej, umocnienie się dolara i wzrost wydobycia ropy w wyniku decyzji OPEC. Skutkiem był spadek cen ropy ze 110 USD/bbl w połowie 2014 roku do około 90 USD/bbl parę miesięcy później. 12 grudnia 2015 r., po raz pierwszy od blisko 15 lat (pomijając następstwa kryzysu z 2008 roku), cena ropy spadła poniżej 40 USD/bbl. Tendencja spadku cen ropy kontynuowana była w roku 2016 i jest kontynuowana 2017. W połowie roku 2017 cena za baryłkę Brent oscylowała wokół 45 USD (por. wykres 2).

Rysunek 3. Kształtowanie się cen ropy naftowej od stycznia 2016 roku do lipca 2017 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.tradingeconomics.com.

Poniżej zaprezentowana została tabela zawierająca zestawienie podstawowych przyczyn i skutków wahań cen ropy naftowej w latach 1970-2017.

Tabela 1. Przyczyny i skutki wahań cen ropy naftowej w latach 1970-2017

l.p.	PRZYCZYNY	SKUTKI
1	wojna izraelsko-arabska (Yom Kippur)	<ul style="list-style-type: none"> - czterokrotny spadek podaży ropy naftowej na rynkach światowych - wzrost cen ropy o 400% - nałożenie embarga na kraje zachodnie (przede wszystkim USA, Danię, Holandię) - krajów importujących ten surowiec - poszukiwanie nowych źródeł otrzymywania energii - ograniczenie zużycia ropy w energochłonnych gałęziach przemysłu - utworzenie rezerw ropy przez kraje importujące - USA – polityka regulacji cen na rynku krajowym - powstanie IEA
2	polityka OPEC i IEA	ustabilizowanie się cen ropy naftowej
3	rewolucja irańska i wojna iracko-irańska	<ul style="list-style-type: none"> - spadek podaży ropy naftowej (spadek wydobycia w Iranie i Iraku o 6,5 mln bbl) - wzrost cen surowca o 100% - uruchomienie wydobycia ropy naftowej na Morzu Północnym - negatywne skutki odczuły głównie kraje rozwijające się
4	wojna Irak-Kuwejt, wojna w Zatoce Perskiej	<ul style="list-style-type: none"> - spadek światowej podaży ropy o 7% - gwałtowny, krótkotrwały wzrost cen do 40 USD za baryłkę - OPEC stosuje elastyczną politykę podaży przez co łagodzi skutki działań wojennych - IEA ogranicza import o 2,5 mln bbl dziennie co stanowi 7% zużycia całkowitego - mimo drastycznego wzrostu cen skutki nie są tak poważne jak w poprzednich kryzysach
5	kryzys azjatycki	spadek cen ropy do poziomu 12-13 USD/bbl
6	ataki na WTC	panika na rynku i spadek cen ropy (cena ropy przed zamachem oscylowała wokół 25 USD/bbl, po zamachach spadła do 18 USD/bbl, a w 2002 roku wzrosła do 30 USD za baryłkę)
7	strajki w Wenezueli	wzrosty cen ropy naftowej
8	kryzys finansowy	wzrost cen ropy do 147,27 USD/baryłkę (11 lipca 2008 roku)
9	OPEC zmniejsza produkcję	spadek cen ropy do poziomu 33,94 USD/bbl
10	powstanie w Egipcie i Libii	wzrosty cen ropy naftowej do 120 USD/bbl
11	konflikt syryjski	niska cena ropy i rosyjskie zaangażowanie w Syrii
12	spadek popytu	<ul style="list-style-type: none"> - spadek cen ropy - 12 grudnia 2015 r. po raz pierwszy od blisko 15 lat (pomijając następstwa kryzysu z 2008 roku) cena ropy spadła poniżej 40 USD/bbl - niska cena ropy naftowej uderzyła w gospodarkę Rosji

Zródło: Opracowanie własne na podstawie: www.tradingeconomics.com; Międzynarodowy rynek ropy naftowej – charakterystyka okresów kryzysowych, www.cire.pl; Energy Information Administration www.eia.doe.gov

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli na wahania cen ropy naftowej w latach 1970-2017 wpływ miały głównie wydarzenia polityczne.

4. PODSUMOWANIE

Jak wynika w przeprowadzonej analizie istnieje silna zależność pomiędzy wielkością wydobycia ropy naftowej krajów zrzeszonych a głównymi wydarzeniami politycznymi, co w efekcie skutkuje wahaniami cen ropy naftowej niewynikającymi z gry popytu i podaży. W długim okresie obserwuje się wzrost produkcji ropy naftowej. W krótkim okresie czasu występują znaczne wahania podaży surowca oraz jego cen. Na podaż ropy naftowej wpływają zarówno czynniki koniunkturalne, jak i spekulacyjne oraz przypadkowe (związane przede wszystkim z konfliktami politycznymi).

Począwszy od roku 2000 do kryzysu gospodarczego w 2008 roku ropa naftowa zdrożała pięciokrotnie. Mimo znanych powszechnie przyczyn tego wzrostu, okazuje się, że zapotrzebowanie na ropę wzrosło w tym czasie jedynie o 10%. Zwiększenie wydobycia ropy pokryłoby tę zwyżkę. Na cenę ropy naftowej duży wpływ miał spadek wartości dolara. Jednak najważniejszym czynnikiem wzrostu ceny ropy okazała się spekulacja i wliczenie przez inwestorów ryzyka w cenę surowca. Popyt na ropę oraz prognozy jego wzrostu również nie wskazują na drastyczne skoki zapotrzebowania na ten surowiec na świecie (por. tabela 2). Wskazują jednocześnie na „koła zamachowe” rozwoju światowej gospodarki – Chiny i Indie. Popyt na ropę naftową w Chinach od roku 2005 do 2025 roku ma wzrosnąć prawie o 100%, a w Indiach sięgnąć 140%.

Tabela 2. Popyt na ropę naftową w roku 2005, 2015 i prognoza na 2025 rok (w mln baryłek dziennie)

Obszar	2005	2015	2025
ŚWIAT	81,1	98,8	118,8
Europa Zachodnia	14,1	14,6	15,3
USA	20,5	25,2	29,2
Japonia	5,5	6,1	6,5
Chiny	5,5	7,7	10,9
Indie	2,3	3,5	5,5

Zródło: Energy Administration Information, www.eia.doe.gov

Wielkość popytu na ropę naftową jest względnie niezależna od jej ceny. Ważnym czynnikiem, który wpływa na ceny surowca są decyzje inwestorów i wliczanie w cenę ropy tzw. „premię strachu”, która może wynosić nawet 1/3 ceny. Droga ropa będąca efektem spekulacji finansowych, którym towarzyszą na przemian fale euforii i paniki, stanowi przesłankę do powstania „bańki spekulacyjnej”, tak jak to miało miejsce w przypadku m.in. tulipomanii, Kompanii Mórz Południowych, manii Kolejowej, bańki internetowej czy bańki na rynku nieruchomości (Smoczyński). Mechanizm powstania bańki spekulacyjnej, która oparta jest na psychologii tłumu, zawsze jest bowiem taki sam. Jest to samonapędzający się proces polegający na gwałtownym wzroście cen na danym rynku, po którym następuje równie gwałtowny spadek.

LITERATURA

- CIRE (2003). *Międzynarodowy rynek ropy naftowej – charakterystyka okresów kryzysowych*, Pozyskano z www.cire.pl
- Moskwik, K. (2015). *ABC cen ropy naftowej – benchmarki*. Pozyskano z www.infolupki.pgi.gov.pl
- Orłowska, R. (2013). Kształtowanie się cen we współczesnym handlu światowym. W: E. Oziewicz, T. Michałowski (red.), *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Warszawa: PWE.
- Pangsy-Kania, S. (2013). Zadłużenie zagraniczne – przyczyny i skutki. W: E. Oziewicz, T. Michałowski (red.), *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Warszawa: PWE.
- Smoczyński, W. (2012). Świat na bańce. *Polityka*, 1.
- Statistical Review of World Energy, www.bp.com
- www.eia.doe.gov
- www.energy.gov
- www.iea.org
- www.montagsmahnwache-deutschland.de/strategische-ellipse/
- www.opec.org
- www.weglowodory.pl

Brent oil as a strategic source of world economy: causes and effects of price fluctuations in the years 1970-2017

Abstract: Brent oil is a specific commodity in international trade. This is a strategic resource and its price is not indifferent to any country in the world. The demand is relatively independent of its price. Oil, which accounts for about 35-40% of world energy, determines the development of the global economy. This article, based on the analysis of fluctuations of oil prices in the years 1970-2017, identify the causes and effects of price changes concerning this strategic resource.

Keywords: brent oil; oil prices; speculative bubble

JEL codes: F44

